

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фармації та фармакології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
Фітотерапія
підготовки Магістра

Луцьк – 2026

Силабус вибіркового освітнього компонента «Фітотерапія» підготовки магістра, галузі знань 22 – Охорона здоров'я, спеціальності 226 – Фармація, промислова фармація, форма навчання – денна, за навчальним планом, затвердженим 2023 р.

Розробник: Стасюк Т.В., старший викладач кафедри фармації та фармакології.

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми: д.фарм.н., проф. _____ Федоровська М.І.

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фармації та фармакології

Протокол № 6 від 2 лютого 2026 р.

Завідувач кафедри: д.фарм.н., проф. _____ Федоровська М.І.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань: 22 - Охорона здоров'я Спеціальність: 226 - Фармація, промислова фармація Освітньо-професійна програма: Фармація освітній рівень: другий (магістерський)	Вибірковий
Кількість годин / кредитів: <i>150 / 5</i>		Рік навчання: <i>4-ий</i>
		Семестр: <i>7-ий</i>
ІНДЗ: <i>немає</i>		Лекції: <i>18 год.</i>
		Лабораторні: <i>36 год.</i>
		Самостійна робота: <i>86 год.</i>
		Консультації: <i>10 год.</i>
	Форма контролю: <i>залік</i>	
Мова навчання		<i>українська</i>

II. Інформація про викладачів

Прізвище, ім'я та по батькові: Стасюк Тетяна Володимирівна

Науковий ступінь:

Вчене звання:

Посада: старший викладач кафедри фармації та фармакології

Контактна інформація: +38 0956319500, e-mail: Stasiuk.Tetiana@vnu.edu.ua

Дні занять: згідно розкладу

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Освітній компонент «Фітотерапія» є ВОК професійної підготовки здобувачів спеціальності 226 Фармація, промислова фармація, ОПП Фармація (денна форма навчання, 5 р.н.). ВОК формує знання про лікарські рослини, біологічно активні речовини рослинного походження, їх фармакологічні властивості та застосування у медичній і фармацевтичній практиці. Висвітлюються підходи до підбору фітотерапевтичного лікування за органами та системами організму, особливості приготування й раціонального використання фітопрепаратів, а також принципи їх безпечного застосування.

Предметом вивчення освітнього компоненту «Фітотерапія» є лікування різноманітних захворювань людини, заснованих на використанні лікарських рослин та комплексних препаратів з них.

Пререквізити

ВОК «Фітотерапія» базується:

- а) на вивченні таких ОК як мікробіологія з основами імунології, фармакологія, фармакогнозія, фармацевтична хімія; інтегрується з ОК фармакотерапія з фармакокінетикою;
- б) закладає основи для подальшого вивчення ОК «Клінічна фармація» та «Фармацевтична опіка», професійної підготовки майбутнього фахівця та відіграє важливу роль у формуванні підходів до раціонального вибору й застосування лікарських рослин і фітопрепаратів, здійснення фармацевтичного консультування, а також забезпечення їх ефективності та безпеки в практичній діяльності.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою вивчення ВОК «Фітотерапія» є формування у майбутніх працівників фармацевтичної галузі фахових компетентностей раціонального використання лікарських рослин та лікарської рослинної сировини при лікуванні різних захворювань та застосування сировини тваринного походження, які є необхідними як у професійній діяльності майбутнього фармацевта, так і у побутових щоденних ситуаціях для профілактики та лікування різних хвороб.

Основні **завдання** вибіркового освітнього компоненту «Фітотерапія»:

- засвоєння з метою використання у професійній діяльності вимог чинних нормативних документів щодо лікарської рослинної сировини та рослинних лікарських засобів (ДФУ, настанови з контролю якості, стандартизації та обігу лікарської рослинної сировини), а також принципів належних практик (GACP — належна практика вирощування і збору лікарських рослин, GLP, GCP, GMP, GDP, GPP, фармаконагляд тощо);
- формування системи знань про біологічно активні речовини рослинного походження, фармакологічні властивості лікарських рослин та механізми їх дії;
- оволодіння підходами до підбору фітотерапевтичних засобів відповідно до органів і систем організму, показань та протипоказань;
- формування навичок раціонального застосування фітопрепаратів і рослинних зборів, оцінки їх безпечності, можливих побічних реакцій та взаємодії з синтетичними лікарськими засобами;
- набуття компетентностей щодо фармацевтичного консультування з питань використання лікарських рослин і фітопрепаратів у практичній діяльності фармацевта.

3. Soft skills.

Особисті якості: уважність до деталей при роботі з лікарською рослинною сировиною та фітопрепаратами, сумлінність, відповідальність, самодисципліна, готовність до постійного професійного вдосконалення.

Інтелектуальні здібності: критичне мислення при оцінці ефективності й безпечності фітотерапії, здатність аналізувати інформацію про біологічно активні речовини рослинного походження, системний підхід до підбору фітотерапевтичного лікування за органами та системами.

Соціальні навички: вміння ефективно спілкуватися з пацієнтами та колегами, надавати фармацевтичні консультації щодо застосування лікарських рослин і фітопрепаратів, працювати в команді з медичними працівниками.

Організаційні навички: раціональне планування роботи, дотримання професійних стандартів і вимог безпеки, здатність працювати з великими обсягами інформації та відповідально приймати рішення.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Форма контролю/ Бали	
	Усього	у тому числі				
		Лекц.	Лаб.р.	Конс.		СР
Тема 1. Фітотерапія як навчальна дисципліна. ЛФ на основі АФІ рослинного походження. Фітопрепарати тонізувальної дії (адаптогени); фітозасоби, що вміщують вітаміни й мікроелементи.	15	2	4	1	8	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 2. Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи.	18	2	4	2	10	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 3. Фітотерапія при захворюваннях органів дихання: протикашльові та відхаркувальні засоби.	15	2	4	1	8	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 4. Фітотерапевтичні засоби при функціональних розладах травної системи.	17	2	4	1	10	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 5. Фітотерапія при захворюваннях печінки та нирок: жовчогінні й сечогінні засоби.	17	2	4	1	10	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 6. Фітотерапія в андрології та гінекології: засоби при безплідді, імпотенції, розладах лактації, ерозії шийки матки та кровотечах.	17	2	4	1	10	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 7. Фітотерапія дерматологічних захворювань: дерматит, псоріаз, грибкові інфекції шкіри.	17	2	4	1	10	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 8. Фітотерапевтичні засоби при патології нервової системи та поведінкових розладах.	17	2	4	1	10	T(5)+УО(5) +ВЛР (5) / 3 = 5
Тема 9. Фітотерапевтичні засоби при ревматологічних, онкологічних та ендокринних патологіях.	17	2	4	1	10	T (5) + УО (5) / 2 = 5
Всього годин / Балів	150	18	36	10	86	5 балів/ 200 балів

*Форма контролю: Т – тести, ВЛР – виконання лабораторної роботи, УВ – усна відповідь.

Завдання для самостійної роботи

№ за/п	Тема	Питання до самостійної роботи	К-сть годин
1	Фітотерапія як навчальна дисципліна. ЛФ на основі АФІ рослинного походження. Тонізуювальні фітопрепарати (адаптогени), вітаміновмісні фітозасоби.	Розкрийте місце фітотерапії в сучасній фармації та медицині. Охарактеризуйте лікарські форми рослинного походження, групу адаптогенів і вітаміновмісних лікарських рослин, їх біологічно активні речовини, фармакологічні ефекти та показання до застосування.	8
2	Фітотерапія захворювань серцево-судинної системи.	Обґрунтуйте принципи підбору лікарських рослин для підтримки функціонального стану серцево-судинної системи з урахуванням фармакологічних ефектів біологічно активних речовин, впливу на судинний тонус, міокард і мікроциркуляцію, а також можливих взаємодій з лікарськими препаратами.	10
3	Фітотерапія при захворюваннях органів дихання: протикашльові та відхаркувальні засоби.	Охарактеризуйте лікарські рослини з протикашльовою, відхаркувальною, муколітичною та протизапальною дією, механізми їх впливу на дихальні шляхи, особливості застосування при різних видах кашлю та принципи раціонального комбінування.	8
4	Фітотерапевтичні засоби при функціональних розладах травної системи.	Розробіть підхід до підбору фітотерапевтичних засобів при функціональних порушеннях травлення (диспепсія, метеоризм, спазми), враховуючи фармакологічні групи лікарських рослин, механізми їх дії та доцільність комбінованого застосування.	10
5	Фітотерапія при захворюваннях печінки та нирок: жовчогінні й сечогінні засоби.	Обґрунтуйте застосування лікарських рослин із гепатопротекторною, жовчогінною та сечогінною дією, охарактеризуйте їх активні сполуки, фармакологічні ефекти, показання, протипоказання та ризику тривалого застосування.	10
6	Фітотерапія в андрології та гінекології: засоби при безплідді, імпотенції, розладах лактації, ерозії шийки матки та кровотечах.	Охарактеризуйте лікарські рослини, що застосовуються при функціональних порушеннях чоловічої та жіночої репродуктивної системи, їх фітогормональні властивості, вплив на лактацію, менструальний цикл, потенцію, а також вимоги до безпечного використання.	10

7	Фітотерапія дерматологічних захворювань: дерматит, псоріаз, грибкові інфекції шкіри.	Проаналізуйте лікарські рослини з протизапальною, антимікробною, протигрибковою та репаративною дією, що застосовуються при дерматологічних захворюваннях, та обґрунтуйте вибір лікарських форм для зовнішнього застосування.	10
8	Фітотерапевтичні засоби при патології нервової системи та поведінкових розладах.	Охарактеризуйте лікарські рослини із седативною, снодійною, ноотропною та адаптогенною дією, їх біологічно активні речовини, механізми впливу на ЦНС і можливі обмеження застосування.	10
9	Фітотерапевтичні засоби при ревматологічних, онкологічних та ендокринних патологіях.	Оцініть можливості фітотерапії при хронічних системних захворюваннях, охарактеризуйте рослини з протизапальною, імуномодулюючою, антиоксидантною дією, а також ризики самолікування та принципи поєднання з базисною фармакотерапією.	10
Всього			86

IV. Політика оцінювання

Політика науково-педагогічного працівника щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, порядності та толерантності.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття, дотримуватись правил техніки безпеки, мати засоби індивідуального захисту та спецодяг.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до [Положення](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки.

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4- бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу.

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»).

– 5 («відмінно») – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 («добре») – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 («задовільно») – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у

знаннях, не вмiє оцiнювати факти та явища, припускається помилок при виконаннi практичних навичок;

– 2 («незадовiльно») – здобувач не опанував навчальний матерiал теми, не знає наукових фактiв, визначень, майже не орієнтується в джерелах, вiдсутнє наукове мислення, практичнi навички не сформованi.

Також здобувачі вищої освіти мають право на зарахування певної кількості балів, вiдповiдно до [Положення](#) про визнання результатiв навчання, отриманих у формальнiй, неформальнiй та/або iнформальнiй освітi у Волинському національному університеті імені Лесі України

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання освітнього компоненту вiдбувається вiдповiдно до [Положення](#) про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика академічної доброчесності регламентується чинними законодавчими актами України та внутрішніми документами університету: [Кодексом](#) академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі України та [Положенням](#) про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників ВНУ імені Лесі України які встановлюють загальні засади, цінності, принципи, настанови та правила етичної поведінки осіб, які навчаються в Університеті, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності, а також забезпечують дотримання принципу нетерпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Політика щодо дедлайнів та перекладання: вiдвiдування занять є обов'язковим компонентом процесу здобування освіти. У разі пропуску заняття здобувач освіти зобов'язаний його вiдпрацювати у повному обсязі за графіком вiдпрацювання згiдно з Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі України

У разі порушення дедлайнів виконання завдань, без поважних причин, робота може оцінюватися на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності).

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Організація та порядок проведення підсумкового контролю вiдбувається у вiдповiдності до [Положення](#) про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я Волинського національного університету імені Лесі України. Терміни проведення підсумкового контролю, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії.

У вiдомості, iндивiдуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів підсумкового контролю.

Повторне складання підсумкового контролю допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Перелік питань до підсумкового контролю:

1. Фітотерапія як складова сучасної фармації та медицини.
2. Лікарські форми на основі АФІ рослинного походження.
3. Поняття про біологічно активні речовини лікарських рослин та їх класифікація.
4. Адаптогенні лікарські рослини: характеристика та застосування.
6. Принципи фітотерапевтичної підтримки функціонального стану серцево-судинної системи.
7. Рослини, що впливають на судинний тонус і мікроциркуляцію.
8. Фітозасоби, що підтримують функціональну активність міокарда.
9. Біологічно активні речовини кардіотропної дії.
10. Класифікація рослинних засобів, що застосовуються при кашлі.
11. Механізм дії відхаркувальних лікарських рослин.

12. Рослинні засоби з протизапальною дією на дихальні шляхи.
13. Особливості застосування фітотерапії при різних типах кашлю.
14. Класифікація лікарських рослин, що впливають на травну систему.
15. Рослини-гіркоти та їх вплив на секреторну функцію ШКТ.
16. Спазмолітичні лікарські рослини.
17. Рослинні засоби при метеоризмі та порушеннях моторики кишківника.
18. В'язучі та обволікаючі лікарські рослини.
19. Гепатопротекторні лікарські рослини.
20. Рослинні жовчогінні засоби: механізм дії.
21. Сечогінні лікарські рослини та їх фармакологічні ефекти.
22. Особливості безпечного застосування жовчогінних і сечогінних фітозасобів.
23. Лікарські рослини з впливом на жіночу репродуктивну систему.
24. Фітозасоби, що застосовуються для підтримки чоловічого здоров'я.
25. Рослини, що впливають на лактацію.
26. Фітогормони: поняття та значення.
27. Лікарські рослини з протизапальною дією при ураженнях шкіри.
28. Рослини з антисептичними та антимікробними властивостями.
29. Протигрибкові лікарські рослини.
30. Рослинні засоби, що стимулюють регенерацію тканин.
31. Лікарські форми для зовнішнього застосування у фітотерапії.
32. Седативні лікарські рослини.
33. Рослинні засоби, що впливають на сон.
34. Адаптогени у регуляції функцій нервової системи.
35. Рослинні ноотропні засоби.
36. Протизапальні лікарські рослини системної дії.
37. Рослини з антиоксидантними властивостями.
38. Імуномодуючі лікарські рослини.
39. Можливості фітотерапії при хронічних системних захворюваннях.
40. Принципи безпечного поєднання фітотерапії з фармакотерапією.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
120–129	
0–119	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Кобзар А. Я. Фітотерапія : навч. посіб. 3-тє вид. К. : Медицина, 2025. 544 с.

Допоміжна література

1. Бензель Л. В. Лікарські рослини і фітотерапія (фітотерапевтична рецептура) / Бензель Л. В., Дармограй Р. Є., Олійник П. В., Бензель І. Л. К.: ВСВ «Медицина», 2010. 400 с.
2. Чекман, І. С. Клінічна фітотерапія [Текст] : навч. посібник для студ. вищ. мед. навч. закладів / І. С. Чекман. - вид. 2-ге., допов. Київ : Рада, 2006. 656 с.
3. Гарник Т.П. Основи фармакогнозії і фітотерапії: навч. посіб. для студентів мед. ВНЗ III—IV рівня акредитації / Т. П. Гарник, В. М. Князевич, В. А. Туманов, Л. В. Андріюк, Я. А. Соцька. Житомир: Рута, 2015. 446 с.
4. Гулько Р. М. Словник лікарських рослин світової медицини / Р. М. Гулько. Львів: Ліга-Прес, 2005. 506 с.
5. Курилко Л.М. Практикум з фітотерапії / Л. М. Курилко, Т. І. Рябека. К. : Здоров'я, 2000. 112 с.
6. Лікарські засоби: належна практика культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження; розроблено: дослідна станція лікарських рослин Національної академії аграрних наук. К.: Міністерство охорони здоров'я України, 2012.
7. Лисюк Р. М. Цілющі деревні рослини: навч. посіб.-довідн. / Лисюк Р. М., Шляхта Я. М. К.: Знання, 2014. 221 с.
8. Перевозченко І.І. Рослини зеленої аптеки: Поширення, збирання, використання / І. І. Перевозченко, Т. Л. Андрієнко. К. : Урожай, 1993. 96 с.
9. Сафонов М. Повний атлас лікарських рослин / М. Сафонов. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 384 с.
10. Фітотерапія. Універсальний словник-енциклопедія. 4-те вид. К. : Тека, 2006.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Волинського національного університету ім. Лесі Українки <http://194.44.187.60/moodle/login/index.php>
2. Міністерство охорони здоров'я України www.moz.gov.ua
3. Державний експертний центр МОЗ України www.pharma-center.kiev.ua
4. Спеціалізоване медичне інтернет-видання для лікарів, провізорів, фармацевтів, студентів медичних та фармацевтичних вузів www.morion.ua
5. Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
6. Фармацевтична енциклопедія www.pharmencyclopedia.com.ua